

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

FM2019/205

Tillie Martinussen

22. marts 2019 – Siullermeerneqarnera

Uunga siunnersuut: Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2019-imeersoq.

(Peqqissutsimut, Isumaginninnermut Inatsisinillu atuutsitsinermut Naalackersuisoq)

Qujanaqaaq innarluutillit pillugit inatsit kiisami qaqinneqarmat, kiisalu - qularinngilarput - akuerineqassammat. Nuanneqaaq. Sivisuumik suliarineqarnikuuvoq, qujavungalu Naalackersuisunut saqqummiussimmata. Innarluutilinnut ilaqutaasugut piffissami sivisuumi utaqqinikuuarput.

Aallarniutigalugu oqaatigissavarput innarluutit assigiinngitsorpassuummata aamma tarnikkut innarluutit, ineriartornikkut kinguarsimaneq, maluginiutit annikillisimanerat, tarnikkut artorsaatit il.il.

saqqummiussatsinni taaguutit "innarluutillit" imaluunniit "inuit innarluutillit" atorpagut

ajornannginnerusussaq pillugu naak taaguutit qanganitsernikuugaluartut inatsimmi inunnut pineqartunut tamakkiisumik oqaluttuuartuunngikkaluartut.

Kommunip akisussaaffia, aningaasalersuineq/atortussanngortitsineq/kommunini, ilinniasimasut kiisalu suleqatigiinneq

Aallarniutigalugu imatut oqassaagut:

Naliginnaasumik kommunit akisussaaffilersorneqarput annertuumik piffissami matumani, taamaattumik Suleqatigiissitsisuni ernumavugut, paasigatsigu kommunit isumagisassatik naammattumik naammassisinnaanngikkaat aamma kommunit ilinniarsimasunik sulisussaqaanngimmata imaluunniit soorlu matumani inatsimmi ikorfartuinissaq eqqartorneqaraluartoq neqeroorfigineqarneq ajorput pineqartunut ilisimasalimmik ikiorteqarsinnaasut.

Inatsisip siunertaa piviusunngortinneqassappat Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqatigiittariaqarput sualummik piviusunngortitsiniarnerup nalaani, inatsit tamakkiisumik sunniuteqassappat.

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**

Kissaatiginaraluarpoq Namminersorlutik Oqartussat nakkutilliinerisa akulikinnerunissaat ilanngunneqassasoq aamma kommunit nakkutilliisoqarfiata inunnik innarluutilinnik nakkutilliisarnera Namminersorlutik Oqartussat nakkutilliisarnerannut ilanngunneqassasoq.

Namminersorlutik Oqartussat kommunillu pitsaanerusumik suleqatigiittariaqarput, nukiit eqqarsaatigalugit, ilinniartitaaneq, aingaasalersuineq sulisoqarnissaq il.il. Taamaangippat una inatsit pappialaannaassaaq imaqanngitsoq.

Tullianik:

Itisiliinerup tusarnissaa qilanaaraarput, innarluutilinnut sullissiviup piginnaangorsaasarnissaq qanoq ingerlanniarneraaa. Kommunip ingerlatsineranni ajornartorsiutit annertuut ilaat tassaavoq piginnaangorsaqqiinerit ingerlatiinnartarnissaat aamma kommunini angerlarsimaffinni ilinniarsimasut suliamik isumaginnittarnissaat, inuup napparsimavimmiit angerlartinneqarnerata kingorna.

Naalakkersuisut isumaginiarnerlugu pisariaqartinneqartunik piginnaanilinnik sulisoqalernissaa aamma akissarsiatigut ersunneqarsinnaasunik kommunit sulisussanik attartortarsinnaanissaat kiisalu taakku aningaasassaqtinnissaat?

Ajoraluartumik arlaleriarluta takusarnikuuvagut inuit innarluuteqalersartut, angusassamik toraagaqarluni pikkorissunik ikiorneqarsimangikkaagamik aamma inuunermut ulorinartorsiutigisaminnik nappaateqarlutik katsorsartereerlutik angerlartinneqarnerisa kingorna soorlu taqqanik milittooreernerup kingorna, uummallulernerup kingorna il.il. assigisaannilluunniit.

Soqutiginassagaluarpoq nappaatit kingunerisartagaat ilisimatusarfigineqarsinnaasuuppata kiisalu inatsisip atortussanngortinnerata kingorna nalilersuisarnissaq inatsimmi ilaasimasuuppat, taamaasilluni pitsaanerpaamik atortussanngortinneqarluni. Immikkoortumi siunissami inatsisiliornermi tungaviusinnaassagaluarpoq nalinnaasumillu pisortani atortussanngortitsisarnermut pilersaarutinngorluni pitsaaneq. Taamaattumik aperivugut piviusunngortitsineq, suleqatigiinneq nalilersuisarnissarlu pitsaanerpaaq Naalakkersuisunit qularnaarniarneqarnerasoq aamma Naalakkersuisut qanoq iliorlutik inatsisip piviusunngortinnera malinnaavigeqqissaarniarneraat?

Taamaakkaluartorli manna saqqummiunneqartoq nersualaarussupparput, siusinnerusukkut Naalakkersuisut kiisalu atorfillit, qularnaarmassuk sutigut tamatigut paasiniaaneq kommunit Namminersorlutillu Oqartussat innarluutilinnut sullissisarfissaani suleqatigiinnikkut inuit misissorneqartalissammata. Suleqatigiinnerit taamaattut amerlanerit kissaatigaagut.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Ineqarnissamut neqeroorutit, innarluutilinnut tulluurtut illut aamma akuersisarnerup ingerlarnga

Siunnersuutigerusupparput Inatsisartut oqaluttarfianut innarluutillit qamutaannut assakaasulinnut qaqqiffissaliortoqassasoq kiisalu innarluutillit tusarnaarfigisinnaasaannik inissanik pilersitsoqassasoq, innarluutillit ingerlavissaannik sanasoqassasoq kiisalu Namminersorlutik Oqartussani innarluutilinnut illut tulluarsarneqassasut.

Amingaataappummi.

Aamma naatsumik apeqquteqarfigerusupparput titarnertaaq §§13 imm. 3 aamma § 14 imm.3.

Piumasaqaataareerpormi meeqqanut pinnerliisimanginnermut allagartaq piniarneqartassasoq meeqqanik sullissisussat inuit eqqarsaatigalugit. Aamma eqqarsaatigineqarsinnaavoq meeqqanik pinnerliisimanginnermut allagartaqartarnissaq pillugu inatsit ilaneqarsinnaannginnersoq ilanngullugit inuit oqartussaaffiiagaasimasut aamma inuit piginnaanikitsut il.il.? Titarnertaanimi taakku pineqarunaraluarput? Ernummatigiinnarparput malittarisassat malinneqanngitsoorsinnaaneri matuma inatsimmi ilanngussisoqarsimangippat aamma inatsimmi pingaarnermi iluarsisoqarsimangippat.

Aamma erseqqissaassutigissavarput ulloq unnuarlu inissiisarfinni akiliisarnerit tamakkiisumik maannamut pisarsimangimmata. Immaqa ajussanngikkaluarpoq akiliisarneq eqqarsaatigeqqinneqartuuppat, akiliutissap naatsorsornerani ilaatigut angerlarsimaffimmi pitsaassuseq tangeqarnerulersillugu, ilaatigut ilinniarsimasunik sulisoqarneq aamma eqqarsaatigalugu, ineqarfiit najugaqartunut pitsaanerpaanngortikkumallugit apeqqutaatinnagu kommunit immikkoortunut aningaasassaaleqisarsinnaanerat. Kisianni qanorluunniit pisoqaraluarpat ineqarfiit annerusumik nakkutigineqartariaqarput. Ingerlaavartumik. Taamaattumik inatsimmi nakkutillisarnerit qanoq akulikitsigisumik pisarnissaannik allassimasoqarnissaa amingaatigaarput.

Isumaqarpugut pisariaqalersinnaasoq kommunit suleqatigineqalernissaat eqqarsaatigalugit sulisussat ilinniarsimasut avataaneersut pitsaasunik isumaqatigiissusiuttarnissaat, kommunit iluani peqqinnissamut suliaqartut pitsaasunik isumaqatigiissusiuttarnissaat kiisalu sanaartornermi immikkoortunut pilersaarutit Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ingerlatassaat eqqarsaatigalugit suleqatigittoqartariaqarpoq ingerlaqatigiisinneqarnerullutillu, inissat tamakku aningaasalersornissaat pivusorsiornerusumik pissappat. Qilanaaraarput inissat ineqarfissallu neqeroorutigineqartalissammata taamaakkaluarporli ernummatigaarput ilinniarsimasunik sulissanik amingaateqalersinnaaneq, soorlu utoqqarnik sullissinermi

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

tamanna misigereeripput, meeqqanut inuusuttunullu ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni kiisalu allan ulloq unnuarlu sullissivinni aamma najugaqarfinni nunatsinni tamarmi.

Ikorfartortit aamma illersuisut, kommunip ikorfartorneqarnissamut naliersuisarnera, suliffinnut attuumassuteqartarneq

Titarnertaaq illersuisoqartalernissamut tunngasoq assut nuannaarutigaarput. Naalackersuisut kommunit qanormita takorloorpaat tamatumap sinerissap sinnerani pisalernissaa, illoqarfinni minnerni nunaqarfinnilu aamma ilinniarluarsimasunik illersuisoqartarnissaq eqqarsaatigalugu? Allassimasoqanngilaq kommunalbestyrelsit ilinniarsimasunik ikorferneqartassanersut aalajangiisoqassatillugu innarluutillit ikorfartorteqassanersuq. Tamanna ilaatikkusupparput matumani inatsimmi.

Ullumikkut kommunalbestyrelsit itigartitsisinnaapput aningaasassaqaannginneq pissutigalugu imaluunniit ilinniarsimasunik soqaannginneq pissutigalug imaluunniit inunnut piginnaanikillimasunut paasisimasakineq pillugu imaluunniit innarluutilinnut.

Aamma itigartitsinermut pissutaatinneqarsinnaapput ilaqutariinni "pisinnaasoqarluarnera" sorlu ilaqutariit nukittuunik angajoqqaqarsimappata. Tamanna kukkuneruvoq, ilaqutariit pisinnaalluartut aamma ikorfartorneqarnissaminnut, ilitsersorneqarnissaminnut ilatillu innarluutillit pillugit arlaatigut neqeroorfigineqarnissaminnut pisariaqartitsisarmata, ilaannikkut pinngitsoortikkumallugu puullaqilennissartik, nukissaarunnissartik imaluunniit nungullarnissartik. Taamaattumik ilaqqat aamma ataatsimut isiginnilluni ilinniarsimassutsikkut naliliisarnissat inatsimmut ilanngunneqartariaqarput. Ilaqqat neqeroorfigineqarsinnaasariaqarput ikorfartorneqarnissaminnut pisariaqartitsinertik naapertorlugu taakku sulinnarsinnaaqqullugit.

Taamaattumik uangut paasinnittaaserput naapertorlugu pingaaruteqarluinnarpoq paasissutissanik pissarsiniartoqartarnissaat, nakorsanit aamma allanit ilinniarsimasunit aamma suut tamaasa ataatsimut isigalugit ilaqutariit naliliiffigineqartariaqarput annermik innarluutilimmut isumassuisut, torersumik aalajangiiffiginnaajumallugu innarluutillit ikorfartortitaartinneqassanersut. Ilaqqat innarluutillillu Innarluutilinnut Sullissivimmu siunnersoqqusinnaasariaqarput nalilersuinerup nalaani. Inissisimanerat nukittorsarumallugu.

Suleqatigiissitsisuni aamma amingaatigilaarparput suliffeqarnermut attuumassuteqarsinnaatitaanissaq, sulilernissamut tapersersuisoqartarsinnaanissaa aamma innarluutillit ilinnialertarsinnaanissaannut

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

tungasut inatsimmi matumani, soorlumi Suleqatigiissitsut ataatsimiinnermi kingullermi tikkuarparput, siunnersuuteqarfigalugulu - ineqarnermut tapiiffigineqarnissamut inatsit eqaatsoq amingaataasoq, innarluutillit sulilersinnaanerit mattunneqaqqunagu aamma ineqaannarnissaat qularnaarumallugu soorlumi taamaattoq innarluutillit piginnaanikillimasullu ilaat eqqarsaatigalugit. Taamaattumik aammaarluta Naalakkersuisut kaammattussavagut matuma inatsisip suliarinerani inatsisit qanittut aamma misissorneqassasut.

Innarluutillit kanngutsaattuliorfigineqarnerannut atatillugu nalunaaruteqartarnissap nukittorsarnissaa, akissarsiat aamma angerlarsinnaanerit

Pitsaalluinaqqissaarpoq persuttaasoqarsimaneranut, sumiginnaasoqarsimaneranut, kinguaassiutigut kanngutsaattuliorqarsimaneranut imaluunniit inunnut innarluutilinnut allatigut kanngutsaattuliorqarsimaneranut pasitsaassaqaqarsimasoqartillugu nalunaaruteqarsinnaatitaaneq inatsimmi nukittorsarneqarmat.

Tamanna pillugu nersualaarerusuppugut. Allassimasoqanngilarli nalunaartussaataaneq tamanna atunngitsoorneqarsimappat qanoq pisoqartassanersoq. Eqqarsaatigisariaqarpoq inatsimmut tamanna ilanngunneqassannginnersoq.

Ikorfartortinut sulisunullu ilinniarsimasunut akissarsiaqartitsinermit tungasut paragraffit isornartorsiortariaqarpagut, kommunit sulisullu taamaallaat SIK-mi akissarsiat apparsinnerpaartaannik akissarsiaqartinniarneqarmata naak atorfinitsinneqartussat ilinniarsimagaluartut aalajangersimasumillu akissarsiaqartinneqarsinnaagaluartut ilinniarsimasuunertik pissutigalugu.

Iluarsariaqarpoq kommit atorfinitsinerminni eqaannerusumik pisaqqullugit kiisalu qularnaarumallugu sulisoqarsinnaanissaq taamaattumik Naalakkersuisut annerpaaffiliisinnaagunik aamma kommunalbestyrelsinut atorfinitsisartussanut aalajangigassanngortissinnaavaat akissarsiasat aamma suliap annertussusaa aallaavigalugu.

Isumaqarpugut inatsimmi qularnaartariaqartoq, inuit innarluutillit ukiumut ataasiaannaratik angerlarsinnaasassasut, innarluutillip nammineq angalanermit aningaasartuutit akilersinnaappagit kiisalu angalanerup nalaani, ukiut apeqqutaatinnagit, nammineq isumagisinnaagaanni ineqarnissaq. Taamaasillutik kommunit imaluunniit ineqarfiit ikorfartortimik angalaqataasoqarnissaa pisariaqarpat, taakku ingiallortaanissaat akilertariaqarpat taassumalu ineqartinneqarnissaa. Inatsisitigut innarluutillit pisinnaatitaaffeqartariaqarput minnerpaamik ukiumut marloriarlutik angerlartarnissaat - sualummik nammineq akiliussinnaasut eqqarsaatigalugit aamma tikeraarfissat innarluutillip angerlarsimanerani

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

ikorfartortitut sulisinnaalersillugit.

Taamatuttaa q ullunik unnuanillu qulingiluanik killiliisimaneq eqqumiigaarput, sualummik innarluutilik taassumaluunniit ilaqutai akileeqataasinnaappata taamaattumik apeqquataasariaqarpoq ilinniarsimasup naliliisinnaasusaa perorsaanikkut piffissamik atuilluarsinnaaneq eqqarsaatigalugu. Ullut 14-t pineqarpata aaqjissuussisoqarsinnaaqooqaaq?

Isumaqarpugut ataatsimiititaliaq innarluutilit kattuffiinut assigiinngitsunut paasiniaasariaqartoq aamma ilaqtat kattuffiinut tamanna pillugu.

Pivagut inuit aamma ilaqtat, ungasissorujussuarmissinnaasut angerlarfigissallugit aamma innarluutilit innarluuteqarnini nammineq pisuussutigineq ajorpaa.

Suna tamaat isigalugu inatsit nersualaagassartaqarpoq - suulli tamaasa ilanngunneqariarlik

Ataatsimut isigalugu inatsit tapersorsorparput kisianni ilanngunneqarsinnaasut ilanngunneqariarlik soorlu aamma partiit ilanngussaata nalilersorluarlugit, ataatsimiititaliami kiisalu mininnagit kattuffiit ilanngukkusutaat.

TImersortartut kattuffiata innarluutilit timersornermut akuutinnerunissaat ujartorpaat.

KNIPK-p siunnersuutigaa illoqarfinni tamani innarluutilinnut siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqassasoq, immaqa illoqarfinni tamani inatsimmut attuumassuteqartumik sinniisussamik toqqaasoqarsinnaavoq innarluutilinnut qitiusumik siunnersuisoqatigiinnut suleqataasinnaasumik?

Inunnik Isumaginnikkut Naammagittaalliortarfik amerlanerusunik aningaasaliiffigineqartariaqarpoq aamma sulisutigut ullumikkut suliaspassuit eqqarsaatigalugit aamma aalajangiinerit Ombudsmandimut ingerlatinneqarsinnaasariaqarput DSA-mi suliarinnereernerup kingorna. DSA-mi sukkannerusumik sullissisoqartalnissaa pisariaqarpoq, aamma utaqqisut ikilisarniarlugit ikorfiisoqartariaqarpoq kiisalu kommunit paasissutissanik piniarneranni ikorfiisoqartalertariaqarpoq aamma naammagittaalliuutinut tunngatillugu aalajangiisoqarnissaanut atatillugu ilanngullugit allattugaatinik tunniussisoqarsinnaanissaa il.il. naammagittaalliorsinnaanermut aalajangersakkat tamakkiisumik atorneqarsinnaaleqqullugit.

Aamma isumaqarpugut ilaqtanut ikorfartuinerit, ilaqtanik siunnersuinerit, ilaqtanik oqaloqatiginnittarnerit inatsimmut ilaasariaqartut. Pingaarutilerujussuuvoq ilaqutariit ataatsimoortillugit isigineqartarnissaat, ilaqutariit ilaat ikorfartorneqarnissamut pisariaqartitsippata, ilaqutariit ataatsimut isigisariaqarmata aamma innarluutilimmut ilaqttaagaanni ullut naliginnaat ataatsimoorluni aningorniartariaqartarmata. Taamaaliornikkut inissiisarnierit ikilisarneqarsinnaapput, nunanut allanut

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**

nuutitsisarnerit, suliffinnut attuumassuteqarnissaq qularnaarneqarsinnaalissaaq aamma ilinniagaqalernissaq aamma piginngitsoortinneqarsinnaalissaaq ilaquuttat ilaasa ulorinartorsiulersinnaanissaat imaluunnit inuit ilaasa ilaquuttat innarluutilittaqarnerat pissutigiiannarlugu.

Aamma isumaqarpugut inatsit isummersorneqarsinnaanngitsoq "ilaquuttat pissusilersortarnerat" tunngavigalugu soorlu inatsisip matuma tusarniutigineqarnerani akissutini tamanna oqaatigineqartoq. Inatsisitigut tunngavilersorluartariaqarpoq tamanna qanoq ilinerani angajoqqaajusoqartarnerasoq imaluunniit paarsisuusoqartarnerasoq, qanoq pisoqarpat innarluutillip sullinnerani tusarniaavigineqartassannginnersut. Aamma paarsisoqartarnermut tunngasoq, tassa akissarsiutigalugu paarsisoq imaluunniit ilaquuttatut paarsisoq qanoq ilinerani atuuttarnerasoq. Paarsisummi taakkuupput innarluutilit sinnerlugit aalajangiisartussat taamaattumik minnerpaamik ilaqtutaanissaat pisariaqarpoq, inatsimmi siunertaappat muterniunissaa ullutsinnullu naleqquttuunissaa. Siusinnerusukkut innarluutillit taakkulu ilaqtutaat inuppalaanngilluinnartumik pineqartarnikuupput, normutut isigalugu, inuttuunngitsoq, tamatuma unitsinnissaanut piffissanngorpoq. Taamaattumik pingaartorujussuuvoq inatsimmi oqaatsit atorneqartut nassuiarluarnissaat aalajangersakkallu qularfigineqarsinnaasut sukaterlugit.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuut manna ataatsimiititaliami sukumiisumik suliareqqitassanngorlugu innersuupparput aamma ataatsimiititaliaq qinnuigissavarput oqaatsigut ilanngullugit eqqarsaatigeqqullugit uangut nammineq ataatsimiititaliami ilaasortaannginnatta. Qujanaq oqaaseqarsinnaagama.